

Слово **вокал** походить від італійського *voce*, латинського *vox* – голос.

Вокальними називають жанри, що призначені для співу як з інструментальним супроводом, так і без нього. Провідними **сольними вокальними жанрами** професійної (композиторської) музики є **пісня та романс**.

Пісня та романс – це невеликі твори для голосу з інструментальним супроводом, найчастіше фортепіанним. Пісня та романс пишуться на віршований текст. Вони є близькими, схожими жанрами.

Прослухай і порівняй пісню Михайла Старицького (музика і слова) «Ніч яка місячна» та романс Кирила Стеценка на слова Лесі Українки «Стояла я і слухала весну». Зроби висновки: які риси, з перелічених нижче, притаманні жанру пісні, а які – романсу? Впиши у відповідні клітини терміни пісня або романс.

Наспівна мелодія узагальнено виражає образний зміст і настрої вірша в цілому.	
Мелодія тісно пов'язана з віршем: передає не тільки його загальний настрій, а й відтворює окремі поетичні образи, мовні інтонації.	
Музика постійно змінюється , слідуючи за змістом тексту.	
Вокальна мелодія повторюється кілька разів з різним текстом, залежно від кількості куплетів (куплетна форма).	
Простий інструментальний супровід , який підтримує мелодію, створює загальний фон для голосу.	
Виразний інструментальний супровід , у якому часто відтворюється те, що не доступно вокальній мелодії: картини природи, звуки навколишнього світу, риси різних жанрів тощо.	

Доопрацюй таблицю жанрів сольної вокальної музики. Запам'ятай визначення жанрів.

Жанри сольної вокальної музики

Назва жанру	Характеристика жанру
ПІСНЯ	
РОМАНС	
СЕРЕНАДА від італ. <i>sera</i> - вечір	
БАРКАРОЛА від італ. <i>barka</i> - човен	Вокальний твір для голосу й фортепіано, написаний у стилі італійської народної пісні, яка походить з Венеції. Назва <i>баркарола</i> у перекладі означає <i>пісня човняра</i> . Баркарола здебільшого має помірний темп, розмір 6/8. Однотактний ритмічний рисунок нагадує плавне погойдування човна на хвилях.
ЕЛЕГІЯ з грец. – <i>жалоба</i>	Романс скорботного характеру, в якому йдеться про страждання, самотність, нерозділене кохання, смерть. Найчастіше елегії створюються у повільному темпі.
БАЛАДА	Вокальний твір для голосу з фортепіано про драматичні події, часто з елементами фантастики та трагічною несподіваною розв'язкою. Часто мелодія вокальної партії містить пряму мову героїв, тому насичена декламаційністю. Інструментальний супровід майже завжди має зображальний характер.

Прослухай наступні сольні вокальні твори, визнач їх жанр та характер музики. У деяких прикладах записані перші слова тексту а не назва, яка конкретизує жанр твору.

Назва твору	Жанр	Характер музики
А.Капуа, слова народні. «Santa Lucia»		
С.Людкевич (слова і музика). «Осріблений світиллю, Дніпро несеться вдаль...»		
Ф.Шуберт, слова Л.Рельштаба. «Пісня лине із мольбою тихо уночі»		
Ф.Шуберт, слова Й.Гете «Лісовий цар»		
М.Лисенко, слова І.Франка. «Безмежне поле»		

Спираючись на свій музичний досвід, допиши визначення куплетної форми.

Куплетна форма – найбільш розповсюджена форма вокальних творів. Існує два її різновиди:

1. Куплетна форма з приспівом. Складається з двох частин – заспіву і приспіву. У _____ при кожному повторенні змінюються слова, у _____ - слова не змінюються. Такий різновид куплетної форми відповідає будові простої двочастинної форми, яка містить два періоди: А + В

2. Куплетна форма без приспіву. Одна й та сама мелодія (куплет) повторюється декілька разів у незміненому вигляді, але з новими _____.

Пригадай та напиши назви відомих тобі пісень, які написані в куплетній формі.

Розгадай кросворд. Впиши назви сольних вокальних жанрів.

